„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, уторком на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 к.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 к.
За Србију
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка нарочито за шире народне кругове уређени могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте сваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.
За „Приповлано“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 13. У НОВОМ САДУ У НЕДЕЉУ 22. ЈАНУАРА 1895. ГОДИНА XXX.

КАКО СТОЈЕ СТВАРИ У БУГАРСКОЈ?

Софија, 20. јануара.

Помађарени Словак Бурјан нашао се у небраном грожђу. Изазивљива игра с протестом о потрошарини не испаде по вољи му, јер је бугарски министар спољашњих послова, Начович, момак од ока и скока, те се с њиме олако играти не даје. Закон о потрошарини био је доста недотупаван предлог, да се данашњој влади подметне нога, а да се иза њена отуда зајамачно очекивана пада доведе на крму земље Радославов, који је по тежње аустро-угарске дипломације погоднији човек. Радославов би пак спремио земљиште, да Стамбулов поново дође на чело кабинета, те да по жељи Бурјана сломије крила русофилском покрету у земљи. Ну Радослављева „шака странке“ нема никаква утецаја на народ, а то због тога, што јој је контигенат интелектуалне снаге веома незнатан. Познати протест о потрошарини нашао је једино у њеном кругу и код неколицине Стамбуловљеваца пријатна одзива, али је против у толико живље огорчио народ и његову интелигенцију, која је с јавном индигнацијом прихватила глас о том дрском умешају у унутрашње ствари кнежевине Бугарске.

Народу је бугарском сад пукло пред очима, па је изгубио и оно мало вере, што је до сад имао у слатка ласкања „тете с писавим носом“. На јавним местима чује се оштра критика о овој дрскости једне велесиле, која би рада, да је у свакој чорби мирођија наших балканских државица. Не ће она нас довести до просјачке торбе, као што је довела невољну Србију. Не треба нам ни њена меда ни њене жаоке. Ако је Србија морала погнути главу у економски јарам Аустро-Угарске, ми то не морамо, јер ту је наше Црно Море, које нам отвара путеве на све стране широка света. Оваке рефлексије дају одушке увређену осећају бугарских родољуба, који се данас у толико гушће и одушевљеније групишу око своје прегалачке и народне владе, што ја ова тако енергички знала махомице одбацити дрски насртај туђински на унутрашњу слободу земље.

Сад су аустрофили стобољили нос, те ћуте као заливени, бојећи се праведна гнева народна након ових најновијих сплетака аустро-угарске дипломације, којима се тежило на нове заплете и замршаје у земљи, која једва једном мало одахну иза оних непрекидних трзавица за времена владе омражена Стамбулова.

Питање је само, за што Бурјан неје протестовао против закона о потрошарини, док овај још није био санкционисан, но је сачекао, да воду мути, кад се ова већ разбистрила. Но зли језици веле, да је он тај протест подигао тек након нека меморандума аустро-угарске чивутарије, која овде живи, која му је осетљиво ставила на срце, да одлучно брани и одбрани њене угрожене интересе, јер се она томе колачу није надала, да ће се по закону о потрошарини узимати налог и на ону робу, која стигне пре нове православне године. За то су Чиве одмах искомбинисале јуридички аксиом, да закони немају ретроактивне силе, јер иначе пропада њихов калкул, а тај се састојао у томе, да су они напунили своја складишта робом, оптерећеном потрошарином, у таким размерима, да би за целу годину снабдевали град Софију и њену околицу робом, за коју међутим није плаћена потрошарина, а отуд би било масна „ребаха“ како за њих, тако и за њихове госе и заштитнике.

Но да је нешто данашња влада слабачки попустила у овом питању, изгубила би бугарска држава за ову годину три милијуна лева, а изгубила би с друге стране још и више, јер би туђе силе имале прецеденс, којим се њиховим поданицима признају така прерогатива, или привилегије у земљи, дочим би бугарски поданици морали сносити сав терет новог закона о потрошарини, губећи тиме сав полет у безобразној конкуренцији туђинских Чивута, који за исту робу не би платили никаква намета, те би тако за једну годиницу утукли сваку утакмицу бугарских трговаца, упропастив их до голе душе.

И тако опет један доказ више, да Аустро-Угарска влада и њена дипломација свуда и на сваком месту штите интересе својих верних и оданих пионера и упропастилаца Чивута, који као оно библијски скакавци обрсте немилостиво и за сва времена земљу, на коју дођу.

Али овај пут зачу се силно ридање и плач у Израиљу, јер им не упали намера, да ову земљу тако осетљиво оштете, а не ће дуго потрајати, па ће се и овде зачути глас као и у милој православној Русији: Пашоль вонь!

Уза све сплетке дипломатске данашња влада стоји на чврстим ногама, јер је уза њу јавно мишљење. Хоће ли се кнез повести за злим дусима Бугарске, не да се за сад одредити, али би најсаветније било, да се параси лажних пријатеља, који му гоне бродић на пучину узбуркана и необуздана мора. Трску, која се сувише повија, прекрхају јачи ветрови. Дао би Бог, да се све на добро и срећу земље окрене. Videant consules, ne quid respublica detrimenti capiat!

Бурјан ће сад свакако морати стегнути опанке, па рећи горко збогом земљо, у којој је последњих година починио доста зла, још више невоља својим наопаким саветима.

Нови Сад, 21. јануара.

Кошутови списи. „Хазанк“ у 30. бр. расветлио је тамну ставку у прорачуну министра просвете, која гласи: „За попуњење архиве народног музеја, прва рата 20.000 фр.“ Он вели, то је прва рата од оних 100.000 фор., што треба да се даде за списе Кошутове његовом сину Фрањи Кошуту. Док је постојало Векерлово министарство, Векерле је са знањем министра Етвеша начинио уговор с Фр. Кошутом, а Кошут је тај уговор већ заложио у новчани завод и подигао 100.000 фор. На тај начин Векерле је хтео да изигра право краљево, по којем влада не може толике своте издавати без знања краљева. То је краљ дочуо и с тога је управитељ музеја Фрања Пулски пензионисан, а на неколико дана за тим пао је Векерлов кабинет. И кад је Банфи добио састав кабинета, није Етвешу ни понудио, што би ред био, да задржи свој портфељ. На послетку скинут је са звања и државни секретар, Август Пулски, који је такође био у ову ствар умешан. „Хазанк“ мисли, да би лако могло доћи до сукоба и у том случају стојао би Банфи као правни наследник Векерлов према управитељу банке Коломану Селу, коме је Кошут уговор предао. Но да би умирио духове, вели, да ће влада ту ставку у прорачуну брисати. А званична „Будимпештанска Кореспонденција“ побија то и вели, да су тих 100.000 фор. намењени за куповање историчких списа, па ако се такви списи налазе и у заоставштини Кошутовој, не ће се влада устручавати, да и то набави. — Ето, тако се код нас газдује. Рука руку миje, а ти народе, руку у џеп, па — плаћај!

*

На устук просвећеном западу. Штампа западне Јевропе, особито немачка, кад год јој се даде прилика, врло радо хоће да се очеше о Русију и њено варварство. А могли би у многоме да се угледају на поступање у тој апсолутистичкој држави. Руски цар Никола II. издао је ту не давно указ, којем може позавидети многа т. зв. просвећена држава. Он гласи: „У царском старању за наше верне поданике, који су своје способности и своје тешке послове на пољу знаности, књижевности и новинарства посветили нама и домовини, налазимо за оправдано, да из државне ренте дозволимо новчана средства за потпору сиромашних научењака, књижевника и новинара, тако исто и њихових удовица и сирочади, а извршење ове наше воље припуштамо царској научној академији, као првој научењачкој установи у руској држави. Поуздано се надамо, да ће таква потпора, која ће се давати независно од осталих установа, што постоје у ту цел, пружити дотичним особама могућности, да своју снагу с већим жаром посвете науци и домовинској књижевности на славу и углед наше миле Русије“. А за школе, које стоје под управом синода, одредио је цар 700.000 р. потпоре. Тако се ради код „варвара“ Руса.

ПРОГРАМ НОВЕ „НАРОДНЕ СТРАНКЕ“.

Најмлађа политичка странка Угарске, о којој је у последње време доста говора било, организовала се. У Будимпешти се искупили покретачи ове странке и на своме збору од 29. п. м. донели су програм странке. Ко зна постанак ове странке, зна ће одмах, да је ова у првом реду истакла себи за задаћу борбу против црквене политике данашње владине странке, јер је она из те борбе и поникла. Но поред ове борбе, народна странка узела је у свој програм и више других тачака, којима се иде на поправљање данашњег болесног стања Угарске, а особито се живо заузела за мање земљопоседнике и занатлије. Једна тачка програма бави се и народносним питањем. Извештаји са збора, на ком је претресан овај програм, сви веле, да је ова тачка изазвала највећу дебату. Ми не ћемо за сада много полагати на ову тачку и на оно, шта она обећава народностима, јер знамо, да у Угарској постоји санкционисан закон о правима народности, па видимо, да га влада и све саборске странке слабо поштују; те када их дакле и један закон слабо обвезује на вршење начела, тим мање се може шта очекивати од обвезе једном тачком програма. Но при свем том, та околност, да једна нова странка у Угарској осећа за потребу, да и народ-

---

ПОДЛИСТАК.

ПРВИ ПАЦИЈЕНАТ.

ОД РАМЕСТАНА.

Местанце Л., окружено је са свих страна шумом, а како је било удаљено неколико десетина врсти од најближе железничке станице, сматрали су га у Галицији као најнесноснији крај, одељен од читавог света. Тај положај је и био најглавнији узрок, што се ни један лекар није хтео да настани у сред ове шуме. Тек уз велик напор становника, испало је за руком, да напослетку, добију неког младог човека, који је пре неколико месеци свршио медицински факултет у Лавову.

Млади лекар, Владимир Тополски, тако око двадесет и шест година, био је момак на очима, на лицу му се огледала енергија и доброта.

Кад је дошао у местанце, преставио се начелнику, као претставнику града, и онда се преселио у мали намештени стан, одређен за месног лекара.

То је било у почетку августа. Већ неколико недеља како изгледају кишу; врућина страшна, да се једва може дисати. Ветар ни за тренутак да освежи угрејани ваздух, као да се човек налази по сред африканских пустиња.

Једино олакшање за становнике у овој великој врућини била је река, која је текла тамо за шумом. Но да човек дође до реке, мора обићи читав низ мајурева, који су у полукругу опасали град.

Млади лекар, купајући се у зноју, ходао је дуго, тромим корацима по соби и напослетку застаде код отвореног прозора, да се мало освежи. Улица беше са свим празна. Нико се од становника није смео да усуди, да извири на улицу у овој врућини; тек од времена на време појавиле би се прљаве и полунаге фигуре цигана, који тумараху по граду, да просе милостињу кроз отворене прозоре. Младић с неком одвратношћу оде од прозора и уморено се спусти на канабе.

Неко време је лежао затворених очију, наслонивши се на кожњи узглавак. И ако је био у лаком оделу, ипак га је тако морила врућина, да је једва дисао, и трудио се да измисли какво сретство да се освежи. Једино и то радикално сретство беше купање у реци, али како беше највећа жега, а он сав малаксао, није могао ни да се покрене с места. Чинило му се, као да га је ваздух, засићен топлотом, лишио и последње снаге, начинивши од њега камениту статуу без покрета и живота.

Па ипак се морао на нешто решити. И ако му није то први пут, да прелази тај размак до реке, ипак му се сад чинило, да је неколико пута већи.

Приближујући се шуми, видио је из далека сцену, коју није могао себи да растумачи. Видио је пред собом неколико људи, разног пола и узраста, како се окрећу око једног места, машући рукама и дерајући се, да те језа ухвати.

Кад видеше младића они почеше још већма викати и доктор тек кад је дошао са свим близу, могао је да разуме, шта им је. На пољани, уз шуму, види он велики циганski табор; на сред табора, окруженог колима, лежао је на трави стари циганин тешко стењући. Лице му је било као чивит, очи мутне, а тело укочено. Погледавши га лекар је одмах знао, шта му је.

Брзо се попипа по шпагови, али не нађе при себи ни једног од хируршких инструмената.

— Ја сам лекар — рече он — дајте ми парче крпе и бритву или оштри нож, овог је капља ударила и за неколико тренутака нема од њега већ ништа.

Кад чуше ове речи сви појурише на све стране. Млада једна циганка даде му малени ножић са сребрним дршком. Нож је био згодан и доктор се лати операције. За неколико минута, крв потече из ране болника, дисање постаде правилније, очи добише обичан израз и наскоро поче долазити себи.

Они што бејаху око старца почеше певати, смејати се и играти од радости. Не би краја благодаривању: љубише лекару ноге и руке и напослетку решише, да га на рукама однесу кући. Но младић не хтеде пристати на таку овацију. Он им рече, да мету старца пажљиво у кола, што они учинише и кренуше се на пут. Зазвонише звонцад, захрчаше коњи и уз веселу песму изгуби се циганski табор у дубини шуме. Сва ова сцена, у којој је Тополски за неколико тренутака био јунак, прође му као сан.

Силна рика грома трже га из мисли.

Скочивши са траве на којој је лежао и погледавши горе, виде како се небо натуштило са свих страна. Кад је хтео да дигне шешир, опази на трави нож, којим је оперирао старца. Насмешивши се, подиже га, као знак деликатне благодарности тих полудивљака и још једном погледа на црне облаке. Не размишљајући откуд ти неочекивани весници буре, гледао је како да је избегне. Паде му на ум сретна мисао, да у место обилази читаву врсту, да пође управо кроз мајуреве у место, а одатле није далеко његов стан. Тако и учини.

Ладан поветарац пријатно га је освежавао, тако да кад је већ дошао близу места, није осећао више ни умора.

Кад је био по сред кућа и желећи се оријентовати застаде за тренутак, осврћући се. Кућа код које се нашао била му је са свим непозната, али на велику своју радост виде, да је његов стан одмах с оне стране улице.

Киша међу тим све јаче и јаче падаше.

Младић потрчи брзо напред. Но није учинио неколико корачаји, кад чу за собом, где вичу:

— Хватај... држи злочинца!..

Не осврћући на ту вику, он бегао даље, но баш кад је био на сред пута, осети, како га две снажне руке ухватише за рамена и како га нешто удари по челу. Он паде на земљу и изгуби свест.

* * *

Кад је дошао себи, где лежи на тврдом креветцу у некој овећој соби, осветљеној лампом, која је висила са таванице; не далеко од њега стајаше начелник полиције.

носно питање доносе у свој програм, може нас задовољити, јер нас уверава, да се о нами води овде сад опет више рачуна. До нове народне странке и њеног држања за оно, што обећава у 13. тачци свога програма, стоји, хоће ли доћи између народности и Мађара бар до споразума, који је толико потребан овој држави.

Сврха народне странке је: да очува хришћански карактер државе и да залечи ране, које су нанете католичкој цркви и читавом хришћанству, и најпосле, да обгрли политичке и привредне интересе народне.

Поједине тачке програма пак ове су:

1. Тражимо ревизију закона о грађанском браку и државним матрикулама.

2. Борићемо се против такових наредаба и законских предлога, који се противе духу хришћанства, или који доводе у опасност слогу међу примљеним вероисповестима у држави, коју у корист државе треба успоставити.

3. Права и слободу (примљених) вероисповести хоћемо да очувамо и поштујемо, но тражимо и за католичку цркву њена права и слободу.

3. Тражимо католичку автономију и да се издаду католички фондови и фундације.

4. Браниће мо слободу наставе, која је осигурана како католицима тако и свима другим вероисповестима, и захтевамо, да се она прошири на сваки степен наставе.

5. Пошто је Угарска у првом реду земљорадничка држава, тражимо, да се занемарени интереси ратарства, а пре свега малих земљопоседника узму у обзир при разрезивању потрошарине алкохолних пића, царине и у саобраћајној политици.

6. Тражимо, да се учине све законите уредбе, које би ратарима олакшале живот у земљи и осигурале њихов напредак.

7. Тражимо, да се кредитне потребе малих земљоделаца и малих занатлија испуне установама, које би уживале државну помоћ. Даље ћемо помагати сваку такову установу, која иде за тим, да олакша земљоделцу и занатлији, да своју робу у новац претвори.

8. Тражимо праведнији систем разрезивања порезе; уређење закона, који ће грађанима осигурати известан део имања, на који порез плаћати не ће, а који им се ни за порез ни за икакав дуг продати не сме, и уређење пореза на берзу.

9. Тражимо једностранији начин руковања полезом, на име: да се нађе такав начин, којим ће се порез разрезивати и наплаћивати, који ће сваки порезник моћи схватити, те и сам моћи водити надзор.

10. Наша странка тражи, да држава сама осигура мање занатлије и раднике у борби са великом индустријом и капиталом.

11. Тражимо, да се уреди однošај између радника и газде, који даје рад, а особито да се очувају породични, морални и здравствени интереси радника, проширење обезбеђења радника и да се пооштри закон о недељном одмору радника.

12. Што се тиче уредбе државне администрације народна странка ће онда развити своје становиште, кад влада донесе о томе своје законске предлоге; но још и сада тражимо поправљање администрације, и противимо се сваком таковом поправљању, које би истисло утецај грађанства у управи, а ишло у корист омнипотенцији (свемоћи) државе.

13. Наша странка хоће правичност према народностима и жели, да се њихови захтеви, у колико се они не противе јединству и народном карактеру државе, уваже, те тражи, да се са народностима праведно и достојно поступа.

14. Тражимо, да се укину злоупотребе при изборима и да се боље уреди начин, којим би сваки могао потврдити своје изборно право. Ми знамо, да су изборни цензус, подела изборних срезова и руковање изборима непотпуни и пуни злоупотреба, те ћемо и њихово уређење тражити.

Толико програм. Ми смо своје мишљење о њему у неколико већ горе рекли, а сада ћемо додати још само толико, да је ова странка у своме програму заиста обухватила све потребе ове државе, а особито је доста пажње обратила ратарском и радничком сталежу, чије данашње јадне прилике много бриге морају задати сваком грађанину ове државе, јер се мора признати, да од ова два сталежа, особито ратара, зависи и опстанак и напредак државе. Колико ће ова странка од свога програма у живот привести, то доста од ње саме зависи, а то ће будућност показати.

—р—

Поглед по свету.

— Градске опћине у Троједници. У седници од 18. јануара имао је одбор троједничког сабора специјалну расправу о устројењу градских опћина. Известилац Спевец тражи, да се пред реч Загреб метне земаљски главни град, што је и усвојено. Заступник Милекић предлаже, да се међу градове уврсти и Митровица. Овим исправком не ће да дира у начело основе, јер је с њом задовољан из разлога, што ће се новим законом управа побољшати. У том га подупиру установе о именовању повереника сигурности и о именовању чиновника на основу кандидације. У погледу кандидације начелника она му не смета, јер се овим начином у ствари не удаљујемо од могућности, да редовно буде изабран човек, који уживa поверења заступства. Што се тиче Митровице, он је истиче и као начелник града и као веран син свога роднога места. Не разуме, за што је Митровица стављена под §. 2., кад у њој има 10.000 становника, без неколико стотина. То неколико стотина постићи ће се скоро, јер град бројно напредује. Град напредује у свему, те не заостаје иза наведена 4 града. Порез у Митровици огромно расте; она је средиште у Срему у погледу меркантилном, географском и прометном. Цензус би исказао већи број бирача, но у Земуну. Кад би се предлог прихватио, да Митровица постане град, то би је много унапредило. Бан Хедервари одговара, да ту одлучује број становника. Узима се за мерило 10.000 душа. Тај број није велик, јер у Хрватској и Славонији нема много већих градова. У Угарској је било мерило за градове 20.000 душа. Можда ће се предлог за Митровицу моћи доцније уважити. За сада није за тај предлог. Предлог Милекићев није усвојен. Заступник Машег предлаже, да се у §. 2. уврсти град Костајница међу наведене већ градове. Истиче заслуге града Костајнице. Тај град није заслужио ову судбину. Бан Хедервари би пристао на овај предлог, кад би се то дало оправдати бројем становништва. Уверен је, да ће Костајница моћи сада боље напредовати, тим више, што је тамо седиште котарске области. Имаће мање терета, па ће се тако моћи лакше такмичити са босанском Костајницом. Предлог Машегов није усвојен. Код §. 9. предлаже заступник Црнковић, да се реч „угарско-хрватски“ држављанин промени са законитим изразом „угарски“ држављанин. Бан Хедервари изјављује, да мора пристати на тај исправак; ако одбор на то пристаје, пристаје и он. Заступник Рајзнер је противан том. Кад је израз угарско-хрватски дозвољен, зашто да напустимо нашу индивидуалност. Заступник Николић вели, да се у свима законима употребљава израз угарско-хрватски. На што дакле да то напуштају; они су политички народ. Већином гласова није усвојен предлог Црнковићев и седница је закључена.

— Угарски сабор. У угарском сабору је у четвртак завршена расправа у просветном прорачуну. Ово је једна тачка рада угарског сабора, коју посланици редовно примају; тако је било и ове године. После вишедневне дебате прорачун је примљен скоро једногласно за основу специјалне дебате. Последњега дана расправе, у четвртак, говорио је „Срби“ посланик, члан Апоњеве странке Павле Дракулић. Дракулић је био овом приликом врло несретан. Пештанске новине доносе врло нејасан и површан извештај о његову говору; управо и не кажу ништа. Изгледа, да је Дракулић хтео нешто о нашој автономији рећи, но шта је рекао и како је рекао, ни из једних новина не може се дознати, те тако не можемо ни ми ништа више о њему рећи.

— Руски језик у Ческој — пропао. Младочех Др. Вашати предложио је у ческом сабору, да се у средње школе уведе учење руског језика. Дошло је до гласања и предлог је већином гласова одбијен. За предлог су гласали Младочеси, а против предлога Немци, велики поседници и — Старочеси. Кад је председник прогласио резултат гласања, Младочеси су подругљиво викали: Коалиција! Срамота!

— Социјалисте у Угарској. Све се више и више доказа налази да великим социјалистичким покретом, који се толико раширио међу радницима и сиромашнијим сталежем велике Угарске равнице управља неки стални одбор. Пештанска штампа и полиција хоће ово да баце на уредништво мађарског листа „Népszava“ (реч народа), кога заиста уређују потпуно у социјалистичком духу. Било тако или не, нама је доста то, да се социјализам заиста снажно шири по Угарској. А шта раде власти на ово? Заиста је врло неразуман начин, којим оне хоће да угуше овај покрет. Двоје троје затворе па то је све. Из Орошхаза, Х. М. Вашархеља Великог Варада и свију већих места стижу вести да се социјалисте све више и силније крећу, а власти све више затварају. Ко ће кога у овој утакмици обићи не знамо, но речи које је један затворени социјалиста рекао пред истрагом, доказ су, да се социјализам не ће лако сузбити. Он је наиме признао да се у вел. равници спрема велик раднички покрет. Покрет социјалиста у Угарској узима на себе све озбиљнији вид, но влада још никако да доспе да лечи ову тешку рану у грађанству, јер има „важнија посла“. Но да доцније не буде само доцкан!..

ВЕСТИ ИЗ СРБИЈЕ.

Београд, 17. јануара.

Оставци Вељковића. Вељковић као управник монопола дувана, хтео је да ради и рад је био да се све доведе у ред а покташе да удари по прстима. Осим тога знало се још одавно, да га Вукашин није марио и да је Вељковић и против његове воље дошао за управника. Сад кад је Вукашин Данила Стефановића, свога повереника поставио на тако важно место за шефа админ. оделења монопола дувана, он је у исто време хтео да кињи Вељковића или бар да може колико толико да вршља по монополу, пошто му је то страст. Ово постављање без знања Вељковића и њему у пркос, како чујемо увредило је њега тако, да је дао оставку. Ово је Вукашин једва дочекао, јер ће сад он бити неограничен газда од монопола а тада ће нам наравно лепо ићи. Вељковић је овом приликом доказао да води рачуна о својој части.

*

Поклони. Као што смо доста поуздано извештени Вукашин Петровић министар финансија, добио је о новој години од разних директора банака поклона у вредности од преко пола милијуна динара. Ово неки Вукашинови пријатељи јавно говоре и заиста ово би била врло лепа честитка. Само нам се ови поклони (на сву прилику al pari) ипак чине као врло велики, јер таке поклоне не чине ни цареви, а они су доста галантни. Да није ова вест пуштена у свет, да како би још каква нова трокатница на Теразијама искрсла, да јој свет не нађене сигурно име, „зајмовица“ (као оној „Сливница“) него да се каже да је од поклона саграђена. Блажени који верују. Само се бојимо, да се за ове поклоне не разреже какав мали при-

---

Приметивши да је младић дошао себи, он га сурово запита:

— Можете ли се подићи?..

Лекар се мучећи подиже.

Старац му се приближи прегледајући му одело и руке.

— Ви сте сав ошкропљен крвљу! Погледајте се! Одкуд дођосте овакав с крвавим ножем у руци?

Младић се болећиво насмеши.

— Ако баш хоћете да знате од куд ти трагови од крви, које, признајем, нисам ни сам приметио, могу вам лако растумачити.

И мирно, с уверењем човека, који је учинио добро дело, исприча му догађај са његовим првим пацијентом, и како се журио кући, да избегне буру и напослетку, како га нападоше неки непознати људи.

— А сад, заврши млади лекар — молим вас, разјасните ми, шта значи сва ова комедија, коју играте са мном?

Но начелник полиције му не одговори на питање, него оде брзо вратима и отворивши их, викну:

— Стражару!

Тај час уђе заповедник жандарма.

— Узмите четир човека из своје команде и заповедите им, да добро прегледе шуму од источне стране са свим до угарске границе. Тамо ћете, по свој прилици, наићи на циганski табор са старцем Бундосом на челу; ако су већ прешли границу одмах ме известите, задржаћемо их брзојавно!

Заповедник оде, да изврши налог начелников, који се на ново окренуо младићу говорећи:

— А сад је мој ред! За то, да би схватили, за што се ви налазите овде, морате чути једну историју, коју, у осталом, свакако ви знате боље него ја. У кући из које су вас видили како бегате са крвавим ножем, убијена је једна млада девојка, која је пре неколико дана дошла из Лавова својој матери. Лекар, који ју је прегледао, определио је ово: Ана Вајс, млада девојка од осамнаест година, била је у благословеном стању. Злочинац је напао на њу при спавању и ножем јој пресекао на врату главне артерије. Изгледа, да је познат прилично с анатомијом! Тело ове жртве још се није ни охладило, кад вас ухватише на улици. Ако се ова басна, коју сте причали о старом цигану, покаже као истинита, ви ћете бити одмах ослобођени. У противном случају, сутра ћете бити послани под јаком стражом у Лавов, као кривац за убијство.

Младић узверено погледа начелника и уједанпут се поче смејати ужасним, хистеричким смејом.

Старац га погледа с учешћем, али што је више мислио о догађају, све је више почео да сумња. Убрисавши наочари, промумла:

— Комедија!...

Требало је доста времена, док је младић дошао себи.

Кад га је баш хтео начелник полиције опет нешто да запита, отворише се врата и уђе стражар у нутра.

— Шта си се ти већ вратио?

— Да. Нема ни трага ни гласа од цигана. Чистина баш на крај вароши се утаборила једна чета, али ти се до вечерас не кренуше с места. По њиховим речима, рекао би, да се старац Бундас сад налази у Угарској, а других чета нема у овој околини, јер би они зацело знали за њих. Осим тога они веле, да код њих није био болестан ни један циганин, ни старац, ни младић. Па ипак сам поред свег тога, послао још три човека на границу, да видим јели то баш истина, што ми веле.

Кад је ушао стражар наступила је дубока тишина. Старац приђе Тополскоме и узе га за, као лед ледену, руку:

— Владимире! рече му тихим гласом. — Ја сам био школски друг твога оца, примио сам те с радошћу, као рођеног сина; знам како волеш своју матер, па те преклињем у име твојих милих, кажи ми истину! Кажи ми, шта те је нагонило, да учиниш тај грозни злочин? — Но посматрајући младића речи му замреше на уснама. И заиста, морао би човек бити без душе, па да га не косне оно страшно очајање, које је било изражено у тај пар на лицу окривљеника — за тренут побледио је као смрт... Пристав устаде од стола, изгледајући као оно доктор, коме није испала операција за руком.

— Перем руке, шапну као оно Пилат, ја сам дужан испунити своју дужност...

Други дан, после овог призора, буде послан Владимир Тополски, под јаком стражом у Лавово. Овде би продужена истрага против Владимира Тополског, као оптуженика због убијства и решење би послато прокурору.

Већ је прошло две недеље од кад је затворен. У почетку те драме Владимира је већ снага издала, но што се дуже отезала све је више и више добијао присуство духа.

Мисао на матер горчила му је и без тога и онако горке часове живота. Мати, коју је он обожавао, чија он био једина узданица, умреће од очајања, кад дозна, шта се с њиме догодило. Та га је мисао страшно мучила. Он се поче молити Богу, да га спасе....

Напослетку паде му на ум, да се треба да се брани, јер му није ишло никако у главу, да буде кажњен за нешто, што није учинио. За то замоли, да му буде браниоц, један његов друг из детинства. Жеља му би испуњена, тим пре, јер је већ био одређен и дан главној расправи. Очекујући свога друга обузе га неко необично разочарење према свету. Чинило му му се, као да стоји над пропашћу, а на дну њеном види смрт, смрт, која је тим ужаснија, што вуче за собом срамоту. Видио је, да то није прича, што више пута бива, да људи са свим невини умру срамном смрћу. Ето то је људска правда! Поједини људи, који имају, да ју спроведу, са свим хладнокрвно, без икакве гриже савести, без сажаљења и осећаја, осуђују свога ближњега и онда, кад једва имају нека доказа у рукама. И то се зове образован свет, основан на моралним начелима!... Тек му је онда нешто лакше било, кад је видео весело лице свога адвоката, који му је пријатељски пружио руку.

Владимир Тополски исприча своме другу од детинства све како је било. Адвокат је слушао пажљиво, гледајући у бледо лице јадника. Када младић ућута, адвокат, спустивши главу на груди, ћуташе неко време. Лице му је пребледило као и оптуженикoво, који га немирно гледаше.

Уставши од стола, прође неколико пута по соби, наслони се на столицу и рече:

— Слушај ме Владо, рече он дрхћући. — У животу има таких прилика, када се човек под утиском страха, боји да и пред самим собом призна истину. Има прилика таких у животу, кад буде приморан и паметан, изображен човек, да учини преступ. Кажи ми Владо, мени твоме староме другу, који смо делили и последњи залогај хлеба, отворено, шта те је нагонило, да убијеш ту младу девојку?

Владимир скочи са свога места и зграби за раме адвоката.

— Па зар и ти? и ти једина нада моја, и ти ме се одричеш? О! видим, да сам проклет, када ме и једини мој друг сумњичи. Ухвативши се за главу, трчао је по соби неколико минута као да је с ума сишао. Гушио га је бол, ни речи није могао да каже. Тако очајање растужило би и камен, али адвоката оно не убеђиваше.

— А кад би ти се заклео, викну Владимир паднувши на колена, љубављу према матери и пепелом свога оца, зар ни онда не би веровао?

Адвокат ћуташе.

— Па нек си проклет! викну Владимир у очајању. И измучен паде стењући на кревет.

рез на народ, који и иначе треба да помогне свога генијалнога министра финансија.

*

Премештај. Бечки листови јављају, из Београда, да ће Персијани, руски посланик на срп. двору отићи на место Нелидова за посланика у Цариграду, а Нелидов да долази у Беч. — Ми сумњамо да ће руска влада преместити Нелидова из Цариграда, који важи као највештији руски дипломата, који је до сад више пута покварио рачуне тројног савеза у Цариграду.

ДОПИСИ.

Будимпешта, 15. јануара. На св. Саву у вече приредили су овдашњи Срби трговци и занатлије, а уз суделовање трговачко-занатлијског певачког збора беседу, на којој су учествовали сви овдашњи угледни Срби грађани и универзитетска омладина.

Милина је то било видети, како се искупила многобројна српска отмена публика, дошав да чује српску песму и искреним родољубљем увелича ово српско весеље.

Певачи су особито извађали српску песму и морадоше на захтев публике скоро сваки комад поново отпевати. Самопев за „фрушку свету“ отпевао је г. Јоца Јовановић члан мађ. кр. опере тако дивно да бурном клицању не беше краја.

Декламовала је и мала Ружица Михалцићева „Малена сам“ тако красно, да је Србину милина било слушати је. Самопев „Дед и унук“ уз пратњу хармониума, певао је г. Лаза Богосављевић, на опште задовољство.

После тога одмах је гајдаш забрујао „ситно коло таласаво“. Е ту је Србину срце заиграло и све што је ногом мицало ухвати се у тај диван венац и одушевљено заигра, е мислиш да си у најчистијем крају Српства!

Весеље је захватило и старо и младо, те су сви до зоре у најбољем расположењу у дворани провели.

Све овде наведено, није довољно да изрази потпуно српску славу, но главно је то, што је овом приликом избио чист српски дух на површину у овој престолници. Ту је био и господин и трговац и занатлија, један до другога, као раван међу собом и сваки се такмичио, ко је већи Србин, један од другога.

Српкиње девојке и матере, нису се могле никад радосније осећати но у овом весељу, јер нису већ скоро од 10 година овако вече провели.

Свакако не могу пропустити, а да не изразим захвалу ради савесног заузимања око ове забаве, члановима прегаоцима г. Чеди Димитријевићу младом трговцу, као и г. Адолфу Облату, који је неуморно певаче песми научио, и тиме знатно допринели, да се св. Сава на овај леп начин прослави.

Милодари који су укупан сувишак од преко 200 ф. изнели нека најбаље сведоче шта нам је ова забава користила, јер ће послужити племенитој цељи оснажењу „Св. Савског школског фонда“ а то је најбољи доказ да наш народ у одсудном часу зна шта му чинити ваља.

Рачун, није још закључен, јер још сваки дан стижу добровољни прилози, те за то не могу српском свету јавити и заблагодарити свима племенитим прилагачима одавде и са стране, ал надам се у најкраћем року да ћу и то штованим читаоцима цењене „Заставе“ на повољно знање доставити моћи.

Миљко.

Велики Ст. Миклуш, 18. јануара. Од неколико година амо приређују се овде сваке године српске беседе и забаве и то ако не више, а оно бар два пут годишње, о Вел. Госпојини — црквеном храму и о св. Сави. Из чистих прихода од ових забава основан је 1887. год. „фонд за испомагање сиромашних ученика“, из ког се фонда сваке године заодевају сироти ученици и ученице наших школа; те су и ове године њих до 16 дечице добили, коме је шта потребно било. А да би се фонд у равнотежи одржати могао, наш учитељ Ст. Нађвински, који је тај фонд и основао, па до сад ли својим трудом обогаћавао, не пожали труда, те искупи овдашњу срп. омладину те дадоше дилетантску представу о св. Сави а у корист тога фонда. На позорницу дође весела позоришна игра „Прело“ с певањем у 3 чина; а после је следовала игранка, на којој су се играле најодабраније српске игре до беле зоре.

Сад пак да кажем коју и о самој прослави.

Тога дана пред вече поврви наша мила Србадија на заказано место састанка, да се братски проведе и укаже достојну пошту српској школи. Овде нас нема много, једва око 1000 душа; па кад се узме, да је на благајници пало 125 ф. 80 н. поврај улазне цене од 80, 50 и 30 н., онда се лако даје представити, колико је ту света било, које се све српски веселило, ма да је ту био и велики део иновераца, па и такових, који српски нити знају нити осећају. Свакоме се лице смешило од миља и задовољства.

Толико смем рећи, да је публика уживала гледајући и слушајући наше дилетанте, који своје улоге без погрешке знадоше и без замерке одиграше, тако, да су публику често у усхићење доводили, а тапшању ваљда не би ни краја било, да се не прекине даљим радом на позорници. Кад представа би окончана, сви поврвеше, да честитају играчима и играчицама. За тим се отпоче „коло“. Ал' и је сте то било коло, велико па лепо, а и може бити, јер је дворана грдна, па у колу лепе Српкињице и српски детићи. Ту се није гледало ко је у српском ратарском оделу, а ко у капуту, све је то братински ишло. Од српских игара играло се: сељанчица, заплет, Паталијно коло, зајечарка, шумадинка, куртовићево коло, краљев оро, и т. д. које је такође наш учитељ овамо донео, и омладину бесплатно научио играти.

Како је пак било и добровољних прилога, то за пријатну дужност сматрам изнети им имена на јавност, и дати рачуна о прилозима, које дароваше.

По 5 ф.: Г. г. Њ. Екселенција Гроф Коломан Нако в.-ст.-миклушки посланик на угарском сабору; Фрања Ценцингер гостионичар. По 3 ф.: Др. Св. Димитријевић, адвокат у Темишвару. По 2 ф.: Јован Јанковић гостионичар у Араду. По 1 ф. 60 н: Др. Нестор Опреан адвокат. По 1 ф.: Јоца Мартиновић председник црквр. општине, Коста Јанковић трговац, Игњат Кнежевић гостионичар, Александар Јанковић трговац, Натанаил Винер трговац, Милица Михолац. По 70 н.: К. Бајер млађи, Н. Зарић из Срп. Чанада. По 60 н.: Јован Лукић, Марта Лукић. По 50 н.: Душан Бешлић уч. у Ћали, Бела Шимончић подбележник, Васа Бенђесков бербер, Петар Михолац економ. По 40 н.: А. Сабо, Г. Ш. Н. Н. По 30 н.: Н. Хиршенштајн, Ј. Мохаупт подбележник. По 20 н.: Ђ. П., К. Х., О. Ј, К., М. П. Г. У., Т. К., Н. К., И. К., А. С., Л. А., Т. Х., М. Ш., Ј. Ц., М. В, Ј. Л., и П. Н. Нека дакле буде овим путем изречена благодарност свима г. г. дародавцима као и онима, који на забави учествоваше и на фонд сиромашних ученика што принесоше; а на посе пека је овим изречено признање и хвала дилетантима, који не пожалише свога труда, да нам то вече што пријатнијим учине; што с највећим успехом и постигоше. Евала им, живели! **М.**

Вести из народа.

Пишу нам из **Кетфеља**: Од Како је овог места, није се светосавска прослава тако величанствено прославила, као ове године. После св. литургије преч. г. парох Јов. Крениковић уз асистенцију оца Митрофана јером. бездинског, праћен многобројним народом, с крстом кренуо се срп. православној школи, где је осветио водицу. После водиводице отпевали су ученици светосавску песму „Ускликнимо“, која је побожан народ у срце дирнула и духом Српства напојила. У вече је наш вредни учитељ Драгољуб Вујатовић приредио са својим ученицима „Беседу“, која је како од стране православних тако и од иноверних многобројно посећена била, на којој је присуствовао и добар Србин, секретутски бележник Јов. пл. Цанковић, са супругом својом. Ученици су своје улоге тачно извели, особито се одликовали у позоришном комаду Круна Жикић и Милан Пенадовић, обоје ученици III. разреда. Добровољних прилога приложио је пречасни г. Јов. Крениковић 2 фор., а у почаст свирало је овд. тамбурашко друштво, којима се овим изриче хвала. Игранка трајала је до зоре. Чист приход изнео је 21 фор., који је намењен на просветне цели.

Н. Н.

*

— Пишу нам из **Срп. Елемира**: У нашој чисто српској опћни има два намет-свештеника, и опет своје парохијане запуштају. Наш поп В. Тубић хоће сву нашу дичну опћину да разори. Скупио неколико газда, који не виде даље од носа, па их учи, како у светој цркви шкандал треба правити, и са његовим нечовечним понашањем дотле је дотерао, да су сви најбогоуслужнији људи свете матере цркве морали манути своју лепу прадедовску веру и одбећи у назаренско јато. Ето то све може наш намет-свештеник да почини, и опет њему је то девета брига, када га људи о том што упитају. Он, свештеник, лупа ногом о земљу и руком у груди, па вели: „свакога таког нека ђаво носи“. Шта више могао сам чути од поузданих људи, који су видели, како исти поп прима од страних сватова новац за цркву и за школски фонд и тај новац никада бела света не догледа. Када су га људи о том опоменули, вели људма да лажу, то је доста од једног духовног пастира. Стид и срам треба да га обузме, када наша школска деца у корист својих сиротих другова приредише беседу, на коју би он први требао прилог дати, а он у школу не хтеде ни доћи, већ у оно доба, када се беседа почела, обеси пушку о раме и капутић мали препаше и псето за њиме, па у ајку па зеца. Жалосно!

Л—ш.

Вести из места и са стране.

Беседу са игранком приређује „срп. црквено певачко друштво“ у Вел. Бечкереку на три јерарха 1895. у варошком позоришту. Распоред: 1. „Звезда“ од М. Топаловића пева мешовити збор. 2. „Ми смо браћа“ фантазија за концерт од Фрање Саверио Кухача на гласовиру свира гђца Јелена Поповић. 3. *** самопев, пева г. Јован Нокер друштвени ликовођа. 4. *** четворопев, певају г. г. Јован Нокер, Пера Стајић, Јован Завишић и Мавро Наумовић. 5. „Двори даворови“ од Д. Јенка пева мушки збор. 6. Песме „О Ајдук Вељку“ од Мокрањца са тенор соло пева мешовити збор. — Игранка.

Нова железничка пруга. Гроф Лајнинген добио је концесију, да гради железничку пругу од Ст. Бечеја до Титела и то преко Фелдварца, Чуруга, Жабља, Ђурђева, Сентиван-Мошорина (заједничка станица) Вилова и Лока. Друга пак пруга биће од Новог Сада преко Каћа, Жабља за Бечкерек, и тако ће се влакови код Жабља укрштати. Хвала богу, да једном и кроз нашу Шајкашку пође железница, толико смо ваљда заслужили, само да је бар што пре очима видимо, да не остане и то само на папиру.

Српски лист у турској престоници. Из Цариграда добили смо први број „Цариградског гласника“, српског листа ћирилицом штампаног. Програм листа вели, да ће се лист бавити „привредом, просветом и трговином“ по мало и политиком и забавом, једном речи биће много-стручног садржаја.

Велика несрећа на мору. Из Ротердама јављају, за велику несрећу која се десила услед судара два морска брода, а у којој су силни људи платили главом. Ноћ је била мрачна, бурна. Путници на лађи „Елба“ били су већином већ полегали, када се уједаред зачула ужасна ломњава и голема лађа поче се нагло љуљати и тамо и амо те одједном поче брзо тонути. Страх је био неописан; путници су се одмах досетили јаду, да се пароброд морао са другим сударити те потрчаше из својих соба на кров. По за спас већ беше доцкан, чамци за спасавање такођер су били потонули, а за њима и „Елба“ са својих 240 путника и 160 момака, од којих се спасоше њих једва до 50, а 350 људи нађоше смрт у хладним морским валима. За све то време стајала је друга лађа „Crathie“ мирно, јер у густој помрчини није могла никакву помоћ пружити, шта више после неког времена отишла је даље мислећи да ће и „Елба“ свој пут наставити, јер није знала да је ова одмах потонула. Узрок да се оволики свет подавио још се не зна, јер од оно мало што се спасоше сваки другачије прича. Капетан лађе „Елбе“ платио је главом, њега не могу повући на одговорност. Но међу тим сумњиво изгледа да се толики матрози спасли, а тако мало путника, те неки хоће ово да припишу несавесности лађара. Међу утопљеничким именима налазимо на једно име, које је чисто српско те га зато овде доносимо, а то је Љубомир Војновић.

Бугарске школе. „Мађедонија“ пише: У Велесу бугарске школе и цркве још су затворене. Док их је власт молила, да их отворе, они нису хтели, него су мислили, да уплаше мечку са решетом, а када су пак видели тањи крај у рупи, онда су молили да их отворе, али сад опет власт то не да.

Устала из мртвачког сандука. У Хабригду код Хајвода (у Енглеској) беше умрла једна жена. Већ је беху окупали преобукли и положили у сандук. После осам сати, од како је умрла, чистиле су две девојке и уређивали собу, кад се мртвац на један пут диже у сандуку и седе. Уплашене девојке јурнуше низ степенице тако, да у мало вратове не поломише. Најзад се неколико суседа одваже, уђу у собу, и сироту жену нађу где још седи у сандуку. Жена у скоро опет умре и то, као што се лекар изјаснио, од страха што су је положили у сандук. Своме сину испричала је она грозна осећања, која је имала, кад су је окупали и у сандук положили.

Паризлије у доколици. О новом председнику републике Француске, Феликсу Фору доносе француске новине разна мишљења. Али сваки је новинар по неку досетку избацио о њему. Трговачки свет каже о њему, да Француска има председника из „ff“, то јест у великом степену. Музичари веле, да је после „пијано“ Карнота и „пијанисимо“ Перјеа дошао сада „фортисимо“ председник Феликс Фор. Неки опет: Felix Faure ever (Феликс Фор за увек), а неки: Faurtem fortuna juvat (Јаком се срећа смеши).

Извори петролеума (гаса) на Кавказу. Највише извора има око каспијског језера, а нарочито око вароши Баку. На неким местима извори гаса тако су јаки и богати, да кроз намештене цеви, шиба гас врло високо. Око тих цеви намештени су по земљи згодни олуци, који гас што пада одводе у резервоаре, па се после помоћу машинерија пречишћава. На више места гас је тако чист, да му треба још врло мало чишћења. Ови су извори неисцрпно богатство Русије и од како се гас почео извозити из Русије, почео је да сузбија американски гас. Највеће рафинерије гаса на Кавказу имају Браћа Нобел и париски Ротшилд. Неко време било је о томе говора, да се од вароши Баку до Црнога мора спроведу велике гвоздене цеви кроз земљу, па да се из њих одмах утаче гас у лађе, јер би то било јефтиније, него превозити железницом до мора. То би наравно стало много милијуна, али би се ипак исплатило.

„Небесни“ ђенерали. Чанг и Чен, кинески ђенерали, беху, по извешћу вице краља Ли-Хунг-Чанга погинули, борећи се надчовечном храброшћу против Јапанаца. Та два јунака ишчезла су некуд за време битке. Већ их беху почели обожавати, а старешине војницима, који су изостајали, давати као светле узор примере, кад једнога дана искрсну од некуд не само Чанг, већ и његов пријатељ Чен, оба здрави и весели, и што је главно, ни један није могао на себи показати ни да им је влас на глави повређена. Јуначки ђенерали беху се за време битке завукли у неки јендек, одакле су изишли пошто се битка свршила.

Најновије вести.

Измирење с радикалном странком. Краљица Наталија изјавила је на разне комбинације новинарске, да она не мисли о уништењу радикалне странке, него баш највише жели, да се краљ Александар измири с радикалном странком. (Ништа лакше од тога. Ускрс сахрањеног устава и повратак стања, које је било пре 9. маја 1894., па је измира готова! Пр. ур.)

Кошутових 100.000 у угарском сабору. У саборској седници од петка при расправи прорачуна министра просвете интерпелисао је гроф Зичи министра Влашића и питао, на шта иду они 20.000 фор. у прорачуну. Влашић је на то просто одговорио, да је то за откуп Кошутових списа. У сред грађе, која се том приликом дигла, сабор је овај одговор увео на знање.

Јапанци и Кинези. Званични брзојав из Јокохаме јавља, да је јапанска војска и флота напала 18. јан. пристаниште и тврђаву Вај-Хај-Вај. Пред вече су Јапанци освојили све тврђавице. Тврђавице на острву и флота кинеска одупирала се, али су Јапанци заузели источни и западни део залива печилског.

Тако се свршила прва и последња конференција међу адвокатом и оптуженником.

* * *

У судској дворани, која је била препуна света, започе се главна расправа Владимира Тополског, који је оптужен, да је убио 18-годишњу девојку Ану Вајс у А. Када су господа поротници сели на своја места, буде доведен и оптуженик.

После испита сведока и неких формалности, поче државни тужиоц своју оптужбу. Нећемо ју сву наводити, него само завршне речи:

— Господо поротници! Пред вама стоји млад човек, интелигентан, који је својом спремом обвезан да послужи друштву. Но ето ви видите како је почео тај свој благодатан пут, коме се посветио; он се маши поштења једне невине девојке, а када ова, желећи га заштити, дође у место где он живи и по свој прилици, тражећи од њега помоћи у свом тешком положају, он се лаћа злочина, да се опрости обвезе, која му је претила будућности. Тако чудовиште није достојно да живи међу људима, које је он обмануо одмах чим је ступио у живот, па за то у име божје и у име људске справедљивости, тражим, од вас смрт овог човека!

Сви присутни се ужасну.

После кратке паузе, председник даде реч браниоцу.

Све што може човек паметан, добар говорник, да каже у овом случају, да би свога ближњега оправдао, све је било казано. Али на жалост, у тима речима поред све убедљивости, не беше вере, да је његов млади клијенат заиста невин.

Шта ћете више — заврши браниоц, — него кад вам кажем то, та и ви господо поротници имате породицу, да тамо у даљини стара мајка чека ослобођење свога јединца! Човек не може бити савршен; деси се, да он стицајем разних непојамних околности, дође под срамну сумњу! За то, господо, обраћам се вами, не осуђујте невинога, ослободите човека, кога гони нека зла судба!!...

После речи браниочеви, поротници се удалише, ради саветовања. Има ли су да реше три питања: је ли крив оптуженик у овом злочину? да ли га је учинио са предумишљајем? Има ли каквих олакшавујућих околности?

Међу тим је оптуженик спуштене главе седио на оптуженичкој клупи.

Прошло је више од по часа, када се поротници вратише. У тај пар када седаху на своја места, беше мртва тишина у дворани.

Напослетку се подиже председник и вишим гласом рече:

У име праведнога бога, оптужени Владимир Тополски је крив због убијства девојке Ане Вајс, што је учинио то дело са напред промишљеном намером и за то се осуђује на смрт!

У дворани се за чу мрмљање.

У тај пар се подиже окривљени са срамне клупе и опруживши напред руке, очајно викну:

— Ја нисам крив!

И паде онесвешћен на под.

. . . . . .

Отворивши очи, он с чуђењем виде, да се налази у својој соби, с том разликом, што није лежао на канабету, него на поду поред њега.

Таруђи очи, поче се огледати имали на њему каквих трагова од крви, и напослетку скочи и отрчи прозору.

Беше лепо вече. Месец бацаше своје светле зраке на земљу, хиљадама хиљада звезда трептаху на небесном своду, а ваздух беше препун шумског мириса.

Превуче руком преко чела, као да би да отера превиђење, које га мучаше неколико часова и склопивши руке погледа небу и кликну:

— Боже мој, благодарим ти, што то беше само сан!...

С руског превео **Борко.**

Књижевност.

Латинска граматика за школску и приватну употребу. Први део. I. Наука о гласовима. II. Наука о облицима. III. Наука о основима. Саставио Владимир Малина. Државно издање. У Београду 1894. Стр. 265. Цена 2·50 дин. —

Шта ли би био човек, да му нема оне особине — дара језика? За то је посве достојна задаћа за њега, да се бави овим одличним предметом. И збиља, човек као да је увек осећао ову дужност, па је настојао задовољити је. Од старих мудраца грчких, од Хераклита и Питагора до Платона и Аристотела, па од Римљана преко читавога средњега века све до најновијих времена, много се мислило и писало како о језику у опће, тако и о појединим на посе, дакако са свакојаких гледишта, с неједнаком срећом, с различитим успехом. Дуго и дуго се умовало о језику, док се најпосле пробудила свест за ону законост, у којој се на врло разне начине појављују језици у свету и човечанству. Ослањајући се на неколико само основних истина — на гласовне законе — граматика ствара простим умовањем научну систему, и показује нам у опће најсавршенији пример дедуктивне методе

Ови су разлози довољни, да покажу колико је граматичко школовање потребна основа сваком истинском, научном васпитању. Према оволикој важности ове дисциплине треба да се особита пажња обрати на све, од чега зависи успех у језиковној настави. И ако је научна спрема и дидактична умешност самога наставника прва погодба за успех у настави, не смеју се занемарити научна средства, а нарочито уџбеник, који треба да служи не само ученицима при понављању школских лекција, него и самом наставнику као основа за методично обрађивање наставног материјала. Нећу тиме да кажем, да мора књига, која се намењује ученицима, имати карактер методичнога упутства за наставника, него тврдим, да уџбеник избором и распоредом наставнога материјала не сме сметати методичном поступању наставникову.

Прегледност, просто излагање, јасан и тачан израз јесу главне врлине сваког доброг уџбеника; и ако ученик нађе у њему све оно што му је потребно да зна, и нађе у оном облику, како му је потребно, онда је његова потреба задовољена. Све је друго предмет школске наставе, живе речи.

Граматичка настава о латинскоме језику у нашим гимназијама била је до сада ограничена на један једини уџбеник — на „Латинску граматику", за коју се до недавна мислило, да је она са свим самосталан рад г. Јов. Туромана, проф. беогр. велике школе, а овамо се сада доказало, да је она врло рђав плагијат Елент-Сајфертове граматике. Није ми намера, да пишем критику о овом делу, али морам потврдити властитим искуством, а знам да се у том слажу са мном и многи моји другови по струци, да је 5. изд. Туромановe лат. граматике због многих стварних и методичких погрешака за школу неупотребљиво.

Гимназија је научан завод. Зар она да затвори очи пред научном истином? Она је дужна да своје питомце храни издашном храном здраве и праве науке, да би постигла свој узвишени циљ. Тешко би се огрешила гимназија о млади свој нараштај, ако би га повела старопутинама и хранила подгревицама, које му спречавају здрав развитак.

Налазећи се у оваквим приликама за нашу би школску књижевност био моле бољи уџбеник од Туромановог, велика добит. Но у толико радосније морамо поздравити појаву „Латинске граматике", чија наслов горе исписасмо, што је њоме наша сиромашна школска књижевност обогаћена једним заиста одличним уџбеником.

У Малининој је граматици не само обухваћен наставни материјал, прописан за два почетна разреда, него је она у исто доба богато врело и поуздана водиља како за наставнике тако за сваког другог, који се бави лингвистиком. Сем приступа и додатака књига је подељена на три дела: на науку о гласовима, на науку о облицима и на науку о основама. У њима износи писац научне резултате с чудноватом лакоћу, јасноћом и тачноћу. Сваки је део написан лепо и разумљиво, готово дечјим језиком, прегледан је, количином унесена материјала умерен, а поступноћу свога излагања, без икакве замерке.

Одлични одељак „науку о гласовима", које нема у Туромановој граматици, препоручујемо нарочито оним колегама у краљевини, који су слушали само Туроманова предавања (?) о класичкој филологији.

Највећу пажњу заслужује Малинина наука о облицима, која је искључиво израђена за средње школе; јер се од Туроманове одликује лепим, систематским распоредом наставног градива, јасним и прецизним тумачењем граматичких појава, чистим и правилним језиком и одабраним и подесним примерима.

Код сваког је уџбеника, поред научне исправности, методичност прва погодба за успешну употребу у школској настави. У колико овај захтев вреди за сваки уџбеник у опће, у толико више вреди за граматику латинску; јер грам. Туроманова није се могла ни у своме последњем издању ослободити извесних већ традиционалних погрешака, као што су на пр. извештачена правила о граматичком роду, о грађењу перфектне и супинске основе и т. д.; у нашим школским приликама морамо с радошћу поздравити Малинин уџбеник, који ће — у оскудици службених инструкција — бити и самим наставницима методично упутство и тако служити јединству језиковне наставе у српским средњим школама. И у томе је баш главна и битна разлика између Малинине и Туроманове књиге; јер је Малина с ретком уметношћу одговорио оном важном и дидактичном захтеву, да се не смеју језици, који се у гимназији уче, предавати изоловано, те се свуда наслањао на српску граматику у свему што је опће у терминологији и у одредбама, држећи се и доследно онога рационално-научнога метода, који је у нас постао стална основа изучавању српскога језика.

Највећу хвалу заслужује Малинина израда 3. деклинације. Педагошка вредност овога одељка граматике лежи у томе, што се на основу малога броја теориских претпоставака — гласовних закона — ствара широко поље ученичкој саморадњи. С тога се у овом делу граматичке наставе мора више но и где водити рачуна о поступности, како би ученици на првом кораку видели велику корист од примене гласовних закона. Док је по Туромановој граматици код нас, а по граматикама старога правца у другом свету, ова деклинација задавала и наставницима и ученицима велике муке и у већине ученика убијала вољу за тај језик, дотле је по новоме принципу, који је унео и г. Малина у своју граматику, искуство показало, да ни један део граматичке наставе не снажи граматичко знање и не занима ученике у толикој мери, као трећа именичка и придевска декламација. Разредбом речи 3. декл. на вокалске и консомантске основе и њиховом поделом у врсте одређен је у главноме свакој врсти именица граматички род и тиме постају правила о роду простија и приступачнија. Уједно излазе оваквом разредбом премногоји облици као правилни, који по Туромановој граматици остају за ученике увек неки загонетни изузеци. У опће је Туроманова 3. декл. rudis indigestaque moles.

Друга, хвале вредна, новина у Малининој књизи је то, што је место супина узет за трећи главни глаголски облик партицип перфекта.

Али и у осталим одељцима овога дела разликује се Малинина граматика од Туроманове својом потпуношћу, прегледношћу и прецизношћу. Довољно је да читаоце упутимо на ове одељке: на правила о природном и граматичком роду именица, на распоред и излагање поређења придева, на изврсну новину у излагању личних и присвојних заменица, на прегледно разврстање неодређених заменица, на поучна и разумљива правила о употребљавању бројевница и на саме облике неких римских цифара, на диван приступ у науку о глаголу, на дидактични распоред образаца у глаг. промени, на лепу паралелу између глагола 3. конј. на —io и наших глагола четврте врсте и т. д.

Ма где отворили књигу Малинину и упоредили њена правила с Туромановим, наћи ћемо да је не само метод него и експозиција у Малине свуда боља, потпунија и прецизнија.

Најпосле одликује се ова књига од Туроманове брижљивим и тачним обележајем квантитета слогова.

Штампа је у овој књизи јасна и пријатна за око.

Према свему овом дело Малинино је драгоцена добит за српску средњу школу, и нема сумње да ће га са његове стварне и дидактичне вредности радо примити сваки наставник и у нашој отаџбини, а мислим да не ће изостати ни службена препорука са стране наших управних гимназијских власти.

J—ћ.

Трговина.

Нови Сад, 21. јануара. Пшеница прве каквоће 6 ф. 20—— нов. Пшеница средња 6 ф. ——— н. Пшеница лакша роба 5 ф. 70—80 новч. Наполица 5 фор. 50 нов. Јечам 5 фор. 40—50 н. Зоб 5 фор. 70—80 нов. Кукуруз у зрну 5 ф. 60—70 н., Маст 45 фор. Сланина сува 48 фор., дебела пађена 50 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки .	38 н.	
„ средњи . . .	36 н.	
„ лаки	34 н.	

Све од 1 килограма.

Теоци .	10—25 ф.	по комаду.
Јагњци .	— ф.	по пару.
Овци . .	8—12 ф.	„

*

Стање воде под Новим Садом.

20. јануара било је 1·62 мет., а 21. јануара је било 1·44 мет.

*

Будимпешта, 31. јануара п. р. (Извештај комисионе радње Мор. Бауера и Сина.)

Догон рогате марве био је на данашњем тргу свега 2155 комада, и то: 937 ком. мађарских волова, 416 српских; 9 ком. српских крава, 551 ком. мађарских; 88 ком. бивола; 57 ком. бикова; 97 ком. теглећих волова; — накнадни догон.

У сљед 300 ком. мањег догона био је промет нешто живљи и цене су скочиле са 50 нов. по мет. ц.

И тако су цене биле следеће:

Дебели волови, добре каквоће, клани 29—32 фр. мет. ц., живе тежине 34 фр. по мет. ц. Волови са паше 26—29 фр. мет. ц. Сеоски волови 21—26½ фр. мет. ц. Српски волови 21—30 фр. мет. ц. Краве клане 22—28 фр., живе тежине 31 фр. по мет. ц. Бикови клани 24—30 фр., живе тежине 33 фв. по мет. ц. Биволи 16—21 фр. по мет. ц.

Овци. Вашар од 29. јан. п. р. Догон 263 ком. оваца. Промет је био слаб.

Шкопци су продавани по 16—22 ф. пар; овце јагњенице 11—17 ф. пар.

*

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи

20. јан. (1. феб.)

Дукати — — — — — —	5 ф. 84 н.
Наполеондори (20 франака) —	9 ф. 84 н.
Угарска златна рента — — —	125 ф. — н.
Аустријска златна рента — —	125 ф. 50 н.
Угарска крунска рента — —	99 ф. — н.
Немачке држ. марке (од 100 мар.)	60 ф. 75 н.

Уредништву нашега листа стигло је на приказ:

„Летопис Матице Српске". — Уређује А. Хаџић. Књига 181. — 1895. год. Свеска прва. — У Новом Саду штампарија српске књижаре Браће М. Поповића 1895.

Садржина: I. Преглед главнијих извора за први век нове српске повести и мисли о прерадама истих извора у српској и страној науци, написао Каменко Суботић.

II. Рукописни зборник Михаила Милорадовића нађен у манастиру св. Луке у жупи никшићкој а састављен и преписан у Москви 1714. и 1715. г. Написао Павле Ровински.

III. Значај електрицитета у нар. економији. — По разним изворима израдио Андрија М. Матић гим. професор.

IV. Додатак грађи за природописну номенклатуру и за рибарско оруђе. Сабрао Мојо Медић.

V. Платонов диалог Лахит или о храбрости. С грчког превео и протумачио. Глигорије С. Лазић гимн. професор.

VI. Чобаново страдање. Народна приповијетка, прибиљежио Мојо Медић.

VII. Књижевност: Српско-мађарски речник од Бранчића и Дере, приказује J. — Срби у давнини од С. Л. Лазића, приказује J. — Приповетке Миксатове у преводу J. Богдановог, приказао М. С—ћ. — Из својих успомена од М. Ђ. Милићевића, приказао М. С—ћ.

VIII. Културне појаве у српском народу: Пакрачка српска учитељска школа од А. В.

IX. Матица Српска. Изводи из записника књижевног одељења и одбора 1894. год.: „Оковани Прометеј" од Есхила, превео А. Писаревић, приказ В. Вујића. — „Банатска Захара" од Николе Марковића, оцена Милутина Јакшића.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ
на 24 позоришне представе.

Доласком српске народне позоришне дружине у Нови Сад отвара се претплата на 24 позоришне представе.

Цене местима одређене су за сваку представу овако:

I. Ложа у партеру у претплати 5 фор. 50 новч., ван претплате 6 фор. Ложа у I. спрату у претпл. 5 фор., ван претп. 5 фор. 50 н. — II. Седиште у партеру у I. и II. реду у претпл. 1 фр. 20 н., ван претпл. 1 фр. 50 н. Седиште у партеру у III., IV., V. и VI. реду у претпл. 1 фр., ван претпл. 1 фр. 20 н. Седиште у партеру у VII., VIII., IX. и X. реду у претпл. 80 нов., ван претпл. 1 фор. Седиште у партеру у XI. и XII. реду у претпл. 60 н., ван претпл. 80 н. — III. Седиште на балкону у I. реду у претплати 1 фр. 20 н., ван претпл. 1 ф. 60 н. Седиште на балкону у II. реду у претплати 80 н. ван претпл. 1 фр. Седиште на балкону у III. и IV. реду у претп. 50 н., ван претпл. 60 н.

Ко се претплати на 24 представе, плаћа у представама ван претплате цену одређену за претплату.

Ко се жели претплатити, нека изволи ту намеру своју пријавити до 24. јануара (5. фебр.) о. г. књиговођи друштвеном, г. **Јовану Токалићу,** сваки дан од 9 до 12 пре подне и од 3 до 5 сахата после подне у званију.

У Новом Саду, 17. (29.) јануара 1895.

УПРАВНИ ОДБОР
„Друштва за срп. нар. позориште".

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

ЛАСТА

једини дечји лист у Србији, отпочела је и другу годину свога живота. У првој години старала се да пред своје мале читаоце изађе у што лепшем и укуснијем руху, да их што више забави и поучи; да им да што више тако потребне духовне хране, која би допуњавала оно што у кући и школи не добију. Можда се у томе и није успело колико се желело; разне незгоде, с којима је скопчано издавање оваквог листа, сметале су и „Ласти" да се не појави онако, како је желело уредништво њено.

Но што се није могло учинити у прошлој години, уредништво се нада да ће се моћи учинити у овој. Жеља је уредништа да „Ласта" у овој години буде лепша, савршенија; да буде право врело, на коме ће се њени мали читаоци напајати одабраним поучним, моралним и забавним стварима, удешеним према њиховом схватању.

Тога ради уредништво је умолило и неке виђеније наше књижевнике, да лист помогну својом сарадњом; а постарало се да јој и цртач даје што лепше слике.

Уредништво ће, такође, обратити велику пажњу на техничку израду листа, као и на тачно разашиљање; а одредило је и цену тако ниску да га могу и сиромашнији држати.

Препоручујући родитељима свој лист, уредништво се обраћа г. г. учитељима, свештеницима, наставницима средњих школа, и свима пријатељима дечијим, да скупљањем претплате, помогну овај лист.

На десет претплатника уредништво ће дати, уз своју благодарност и један лист на поклон.

Цена је листу: Годишње: 4 дин. полугодишње 2 дин.

„Ласта" ће излазити крајем сваког месеца.

Претплату за прво полугође треба послати до 25. ов. м.

Писма се шаљу уредништву, а претплата г. Миленку Марковићу, секретару министарства просвете, а може се претплатити и код свију пошта.

У Београду, јануара 1895. год.

Власник и уредник „Ласте"
Миленко Марковић.

ОГЛАСИ.

ПРОДАЈА ВИНА

Више стотина хектолитара старог доброг сремског белог вина по фор. 18·— хекто, а код већег квантума и јефтиније.

Добра далматинска вина, **црно и шиљер** продајем по фор. 15·— хекто.

Глигори С. Мијић
3—3 **у Митровици.**

ШТАМПАРИЈУ

продајем из слободне руке, која би за стручњака Србина врло корисна могла бити, поглавито овде у **Сомбору.**

3—3 **Роберт Хејндлхофер.**

Паја Ковачевић, мануфактурне робе трговац у Новом Саду, дунавска улица, радо продаје **јефтино,** а исто тако и радо купује **за готов новац**

МАНУФРКТУРНЕ РОБЕ

у мањим и већим партијама, а било и целокупну радњу.

Понуде од страних трговаца умољава лично или путем писма са ознаком каквоће, мање или веће партије, или целокупна радња. 2—3

КРЧМА

преко пута нове касарне код **„Црногорца"** издаје се од 1. априла т. год. на једну или више година под закуп, са свима просторијама, новом кугланом и летњим салетлом. Ближа условија код власника куће

Тоше Николића
2—3 у Новом Саду.

У свима земљама заштићена законом.
За Аустро-Угарску заштитна марка № 46 °/₁

Essenz stomatica compos. Schutzm. J im Stern.
St. Jakobs капљице за стомак.

Од више година опробано средство против болести у стомаку, нарочито за слабо варење стомака, који нема апетита, колере, грчева, колике и содбренена и затвора. Једна флаша 60 нов. и 1 фор. 20 нов. Проспект гратис. Као средство првог реда против нервни болести од много година опробано Dr. Lieber's Nerven-Kraft-Elixir са Schutzmark-ом † и ленгер. Прави се по лекарском и званично дозвољеном пропису у апотеки M Fanta, Prag.

ПИЈАНСТВО и у највећој мери, може се излечити са Essenz Sougede. Може се употребити са знањем и без знања пијанца, јер је без боје, без укуса и без мириса. Успех се гарантује. Флаша 1 фор. 80 нов.

Tinct. nervi tonica
проф. Dr. Lieber's Nervenkraft-Elixir.

Једино прави са марком крста и ленгера, прави се по лекарском и званично дозвољеном пропису у епотеци Max Fanta Prag. Тај препарат је од много година опробано средство за јачање живаца, особито против слабости лупања срца, бола у леђи, несвестице, главобоље и хрђавог варења. Проспект гратис. Флаша 1 ф., 2 ф., и 3 ф. 50 н. За болести стомака најбоље су St. Jakob's капљице, флаша 60 новч. и 1 фор. 20 нов.

Водена болест излечима са **Hydrops Essenz** у сваком штадијуму брзо и сигурно, Успех се гарантује. Лекарима за употребљавање врло се препоручује. И тамо помогне, где је сва нада напуштена. За потпуно опорављање доста је једна или две флаше по 3 фор.

Главна стоваришта: Salvator Apotheke Pressburg, Nyiri György, Molnar L. Gr. Wardein, Partos Adam, Bogatincsević K. Gr. Kikinda, Farkas J. Kecskemet, Péterffy Imre Marm. Sziget, Karl Jahner Temesvar, P. Mittelbach Agram, и у др. 12—80

ЗЛАТНА МЕДАЉА СВЕТСКЕ ИЗЛОЖБЕ У ПАРИЗУ 1889.

101 97—

Одликован медаљом за оцене на светској изложби у Чикагу.

Главни уредник: др. Емил Гаврила. Власник Славко Свет. Милетић. За уредништво одговара: Никола Маленчић. Срп. штампарија дра Свет. Милетића у Н. Саду

ПОЗИВ
НА УПИС АКЦИЈА
„СРПСКЕ БАНКЕ У ЗАГРЕБУ.“

Општи напредак на просветном и привредном пољу, нарочито за последњих 20—30 година, захватио је и наше крајеве, који су већином природом богато обдарени. С тим напретком упоредо развијала су се и саобраћајна средства, која су зближила места и народе, и олакшала пренос робе на најудаљеније тргове, те изазвала јаку утакмицу у свима гранама људског рада.

Два су главна средства с којим се води та утакмица: **Савремена техничка (школска) спрема и довољан и јевтин капитал.**

У колико мислимо, да су државе у погледу школске и техничке спреме својих грађана у првом реду позване, да путем законодавства и моћних државних средстава организују установе, у којима ће се млада покољења оружати знањем и вештином према савременим захтевима науке, у толико, на другој страни, сматрамо, да је дужност самих грађана (привредника), да раде на **организовању капитала и кредита.**

Руковођени оваквим побудама, ми смо давнашњу мисао о оснивању „Српске банке у Загребу« прихватили, и у име Бога и помоћу свести народне мислимо, да она сада буде и свршено дело.

„Српска банка у Загребу“ имаће двојаку циљ: да прибере и концентрише мале и разбацане, више мање, неплодне капитале, и да притече довољним и што је могуће јевтињим кредитом и произвођачу, и занатлији, и трговцу, и индустријалцу.

Главни органи, преко којих ће и с којима ће она тај посао вршити, биће данашњи и будући наши новчани заводи.

Да би **„Српска банка у Загребу“** могла тај задатак с успехом вршити, неопходна је потреба да она располаже великим основним капиталом.

У тој циљи ми смо се сагласили, да »Српску банку у Загребу« заснујемо са основним капиталом од 6,000.000 круна (3,000.000 фор.) који се дели у 30.000 акција, свака акција по 200 круна или 100 фор.

Рок трајања »Српске банке« је 100 година.

»Српска банка у Загребу« отпочеће рад кад се уплати 2,000.000 круна или 1,000.000 фор. Уплата ће ићи овим редом: При упису за сваку акцију полаже се 10 фор. После 2—3 месеца, — кад банка буде спремна да отпочне радити, позваће се г. г. акцијонари да за сваку акцију уплате још по 24 форинта. С тиме ће се отпочети рад.

После 2—3 године ако се покаже потреба, да се рад банке прошири, позваће се акцијонари да уплате још 16 фор. за сваку акцију. И онда би била свака акција уплаћена са 50 фор. А како акција гласи на 100 фор., то ће се у штатутима прописати, да се она друга половина уплати из годишње зараде банчине на тај начин, што ће се један део те зараде давати акцијонарима сваке године као дивиденда, а други део одвајаће се у резервни фонд, па из њега једну извесну количину употребити на уплату акција.

И привремене и сталне акције ове банке гласиће на име.

Банка ће се звати: „Српска банка у Загребу“ „Banque serbe à Agram“ и бавиће се свима новчаним, банкарским, кредитним (мобилним и имобилним), мјеничним и хипотекарним пословима.

Упис акција „Српске банке у Загребу“ отвара се 20. јануара (по старом календару) **а завршује се 31. јануара, у овим местима и код ових банчиних повереника:**

Код свих доле потписаних „оснивача Српске банке“.

У Загребу код „Одбора за оснивање Српске банке“. (Зрињски трг. бр. 2. I. кат).

У **Београду** код »Привилеговане народне банке краљевине Србије«.
„ „ „ »Београдске задруге за међусобно помагање и штедњу«.
„ „ „ »Београдске трговачке банке«.

У **Вршцу** код »Вршачке кредитне банке«.
„ **Вуковару** код »Штедионице у Вуковару«.
„ **Голубинцима** код »Голубиначке штедионице«.
„ **Жабљу** код »Прве Задруге Срба Шајкаша за међусобно помагање и штедњу у Жабљу«.
„ **Земуну** код »Земунске штедионице«.
„ **Иригу** код »Задруге за потпомагање и штедњу у Иригу«.
„ **Ср. Карловцима** код »Сремске карловачке задруге за међусобно помагање и штедњу«.
„ „ „ „ »Народне задруге за помагање и штедњу«.
„ **В. Кикинди** код »Народно-привредне банке удеоничарског друштва«.
„ „ „ „ »В. Кикиндске дистриктске прве штедионице«.
„ **Ковиљу** код »Задруге за међусобно помагање и штедњу«.
„ **Митровици** код »Српског ескомптног деоничарског друштва у Митровици«.
„ „ „ »Митровачке штедионице«.
„ „ „ »Српског и Немачког друштва за штедњу и припомоћ«.
„ **Н. Саду** код »Централног кредитног завода« (деоничарско друштво).
„ „ „ »Српске задруге за међусобно помагање и штедњу«.
„ **Панчеву** код »Прве панчевачке заједнице за ваљевину као задруге«.
„ **Ст. Пазови** код „Штедионице у Ст. Пазови“.
„ **Руми** код »Румске штедионице«.
„ **Сентомашу** код »Прве Сентомашке штедионице, деоничарског друштва«.
„ **Сомбору** код »Сомборске трговачке и занатлијске банке«.
„ **Турском Бечеју** код »Народне штедионице удеоничарског друштва«.
„ **Шиду** код »Шидске штедионице«.

Ко се до 31. јануара (по старом календару) не упише или не положи прву уплату 10 фор. за сваку уписану акцију, тај се доцније не може више примити.

Повереници из осталих места, који су на позив »привременог одбора за оснивање „Српске банке у Загребу“ већ до сада вршили упис акција, умољавају се тако исто, да до 31. јануара безусловно пошљу прву уплату за сваког акцијонара непосредно **„одбору за оснивање Српске банке у Загребу“.**

Сваки акцијонар треба својеручно да се потпише и да испише колико акција уписује у списку.

Ко се жели уписати непосредно код одбора у Загребу, треба да пише колико жели акција и да приложи за сваку акцију по 10 фор. као прву уплату.

Како се већ до сада, на позив привременог одбора пријавио знатан број уписника, то има изгледа, да ће се уписати преко 30.000 акција. За тај случај прва скупштина акцијонара, која ће имати задатак да утврди штатуте банчине, донеће и одлуку, да ли ће се примити све уписане акције, те тако повисити одма основни капитал, или ће се вишак уписаних акција редуцирати. У том случају редукција ће се извршити код уписника, који су уписали велики број акција.

Пошто ће делокруг „Српске банке у Загребу“ обухватити и многостручне послове и велику територију (Хрватску, Славонију, Срем, Банат, Бачку, Босну и Херцеговину и Далмацију), то је потребно, да основни капитал буде што већи. Зато, позивајући на упис акција, **ми апелујемо на све наше грађане и цео народ, да упише што више може.**

Оснивачи равни су у свему осталим акцијонарима. Осим текућих трошкова, учињених за набавке и организовање саме банке, они не полажу право ни накакву личну награду за свој рад.

У Загребу на дан св. Саве 1895.

Оснивачи „Српске банке у Загребу“.

Авакумовић Гига др., адвокат у Земуну.
Антоновић Јевта, трговац у Нов. Градишки.
Бачић Лазар, трговац у Јасеновцу.
Барако Б. Јован, трговац у Карловцу.
Богдановић Антонија др., адвокат у Руми.
Богдановић Симо племић, ц. кр. пуковник у Загребу.
Бошковић Вас. Никола, банкар и поседник у Дубровнику.
Будимировић Кузман, пуковник у Загребу.
Веселиновић Ј. А., велепоседник и трговац у Винковцима.
Војновић Ђорђе, велепоседник у Инђији.
Вукичевић Ђуро, адвокат у Новом Саду.
Вурдеља Урош, трговац и кр. поштар у Топуском.
Гомирац Симо, трговац и поседник у Огулину.
Гргуров Веселин, велепоседник у Ердевику.
Грчић Драгутин др., кр. јавни бележник, председник штедионице у Шиду.
Добровић Исидор, велепоседник и трговац у Дарувару.
Дунђерски Лаза, велепоседник у Новом Саду.
Ђуричић Јован-Бијорац, трговац и велепоседник у Руми
Ђурић Михајло, ц. кр. пуковник у Загребу.
Живковић Јован барон Фрушкогорски у Загребу
Живковић Љубомир, трговац у Копривници.
Жигић Манојло, трговац у Кореници.
Иванишевић Ристо И., трговац у Мостару.
Јовановић Бранко, умиров. кр. септемвир у Загребу.
Јовановић Р. Јово, трговац у Д. Тузли.
Јовановић Коста, велепоседник у Дарувару.
Јовановић Р. Лазо, трговац у Д. Тузли.
Јагнић Ђорђе, трговац у Пакрацу.
Калембер С. Стеван, трговац у Кореници.
Ковачевић Стеван, трговац у Брчком.
Костић Гавра, бележник у пензији и поседник у Каменици.
Красојевић Ђорђе др., адвокат у Ср. Карловцима.
Кушевић Светозар од **Блацка**, велики жупан у Блацком.
Лађевић Лазар, трговац у Загребу.
Максимовић Васа, велепоседник у Руми.
Манојловић Димитрије др., кр. котар. лечник у Ђакову.
Марковић В. Јован, трговац у Пакрацу.
Матијевић Владимир, трговац у Загребу.
Матијевић Влахо др., адвокат у Дубровнику.
Медаковић Богдан др., адвокат у Загребу.
Медаковић Исак, трговац у Госпићу.
Миланковић Јован, велепоседник у Даљу.
Милекић витез **Ђорђе**, велепоседник у Ветову.
Милекић пл. Ћира градоначелник града Митровице и народни заступник.
Мимић Милан, трговац у Окучанима.
Милић Никола од Перник града, капетан у Глини.
Милићевић Чеда, трговац у Карловцу.
Мрвош Сава, трговац у Гомирју.
Муачевић Васа, економ у Осеку.
Николић Петар, трговац у Загребу.
Омчикус Филип, трговац, поседник и председ. штедионице у Беловару.
Пантелић Гавро, велепоседник у Товарнику.
Паљковић Петар, ц. кр. умировљ. мајор у Госпићу.
Пауновић Алекса, велепоседник у Вуковару.
Пејаковић Живко, трговац у Сиску.
Поповић Отон, поседник и велетржац у Броду.
Петровић Т. Петро, велепоседник, председник босан.-херцег. народне банке, подначелник града Сарајева, председник срп. православне црквн. општине у Сарајеву.
Петричић Васо, трговац у Љубљани.
Петровић Ђорђе, трговац у Иригу.
Петровић Никола, велепоседник и народ. заступник у Ст. Пазуви.
Попадић Петар предс. срп. задруге за међ. помаг. и штедњу у Н. Саду.
Радановић Паја, трговац у Осеку.
Радановић Ћира, велетржац вина (члан фирме „Браћа Радановић)“ у Будиму.
Радмановић Марко, трговац у Фијуми.
Радивојевић Ливије др., Ib. ц. и кр. апостол. Величанства прави тајни саветник, умировљ. председник кр. хрв.-слав.-далм. стола седморице у Загребу.
Хаџи Ристић П. и друг, трговци у Бечу.
Ристовић Коста, велетржац и поседник у Госпићу.
Рокнић пл. **Александар** др., адвокат у Митровици.
Симуновић Ђока, поседник у Шиду.
Слијепчевић Петар, велетржац и нар. заступник у Карловцу.
Стојановић Х. Ђорђе, трговац (члан фирме Ђурчин и Стојановић) у Панчеву.
Стокановић Павле, трговац у Д. Тузли.
Тасовац Михајло, трговац у Броду.
Трифића Николе синови, трговци и поседници у Костајници.
Тишма Пајо, трговац у Кореници.
Чакић Дим. Ш. велепоседник, подузетник и управник Сремске задруге за потпомагање и штедњу у Сремским Карловцима.
Чолановић Илија, трговац у Старој Градишки,
Шантић Михо, трговац у Мостару.
Шевић Јован др., кр. јавни бележник у Руми.
Шијан Вајо, ц. кр. капетан и народни заступник у Загребу.
Шорак Петар, поседник, трговац и народни заступник у Личком Петровом селу.
Штова Александар, трговац у Бечу.
Шумановић Светислав др., адвокат у Загребу.
Ћук Никола, трговац у Загребу.
Ћурчин Васа, трговац, (члан фирме Ћурчин и Стојановић) у Панчеву.

ТИСКОМ СРПСКЕ ШТАМПАРИЈЕ У ЗАГРЕБУ.

с радошћу поздравити Малинин уџбеник, који ће

Течај златног и сребрног новца

дечијим, да слу

На десет претплатника уредништво ће